

Protectionismul economic

Parintele protectionismului modern a fost Friedrich List (1789 – 1846), un intelectual autodidact, fara studii superioare, fara functii sau ranguri deosebite in ierarhia puterii, un om pe cat de controversat si oprimat in timpul vietii, pe atat de apreciat si valorificat postum.

Viata si activitatea.

S-a nascut in 1789, in Germania. Puternicele traditii ale orinduirii feudale din tara sa, groaza provocata de revolutia franceza si razboaiele napoleoniene, alaturi de existenta unei burghezii germane dornice de afirmare si confruntata atat cu feudalismul national, cat si cu necrutatoarea concurenta britanica, au constituit mediu de observare imediata a lui List si imprejurarile in care s-a format puternica sa personalitate protestatara. Daca in tara sa natala – neinteles – a fost condamnat si expulzat pentru opiniile exprimate, in S.U.A. ideile sale au fundamentat politica economica a guvernului american (List impreuna cu Carey sunt considerati initiatorii politicii protectioniste a Statelor Unite ale Americii). Intors in Germania, List a continuat sa militeze pentru modernizarea economiei si societatii germane. Astfel, datorita lui, a luat fiinta la 1 ianuarie 1834 – Zollverein-ul, ca uniune vamala a statelor germane.

Gandirea economica.

Pentru List, filozofia ordinii naturale a liberalismului clasic (care cerea ca viata economica sa se desfasoare de la sine, fara interventia statului) era inacceptabila. Filozofia intregii gandiri a lui List facea din interventia statului, elementul cel mai important al accelerarii dezvoltarii economice si modernizarii societatii. List considera ca liberalismul economic este avantajos tarilor avansate industrial si dezavantajos celor ramase in urma, iar practicarea lor la scara universala ar conduce la suprematia industrială a Angliei.

Economia liberala are, dupa parerea sa, 3 caracteristici: cosmopolitismul, individualismul si materialismul.

In consecinta, el face distinctie intre economia cosmopolita, pretins universală si economia nationala care are sarcina sa analizeze conditiile concret-istorice in care isi desfasoara activitatea economica fiecare natiune, pentru a gasi masurile adecvate care sa stimuleze dezvoltarea ei. Sistemul economicliberal este considerat de List cosmopolit, pentru ca studiaza exclusiv valorile de schimb, se fondeaza pe interesele prezente si egoiste ale lui homo oeconomicus, ignorand pe cele viitoare, aspectele sociale ale dezvoltarii, fortele productive si natiunea. “Menirea economiei politice – aprecia List – consta in educarea economica a natiunii si in pregatirea ei ca sa intre in societatea universală a viitorului.”

Asadar List intelege prin “economia cosmopolita”, intreaga stiinta economica liberala, iar prin “economia politica nationala” desemneaza stiinta economica a natiunii.

In ce consta bogatia? Convingerea si crezul economistului german: bogatia este puterea de a crea bogatie. Puterea economica a unei natiuni nu este bogatia pe care o

are la un moment dat – ca masura de bunuri, ori valori de schimb – pentru ca acestea pot disparea prin consum si natiunea decade. “Un individ – apreciaza el – poate fi bogat, adica sa detina puteri de schimb; el saraceste insa, daca nu are forte de a produce o cantitate mai mare de obiecte de valoare decat consuma. Un individ poate fi sarac, dar, daca posedea forta de a crea o cantitate de obiecte de valoare mai mare decat cea pe care o consuma, atunci el se imbogateste.” Deci, pentru List, adevarata putere economica a unei natiuni consta in forta sa productiva, capabila sa perpetueze crearea de bogatie, in proportii tot mai mari. “Forta de a crea bogatii este deci infinit mai importanta decat bogatia insasi.”

1. munca oamenilor;
2. “spiritul care insufleteste pe oameni”;
3. “ordinea sociala care face ca activitatile sa dea rezultate”;
4. “fortele naturii care ii stau la dispozitie”.

Prin urmare, fortele productive cuprind toate elementele din societate care pot contribui la dezvoltare si progres. List, consecvent conceptiei sale despre fortele productive, apreciaza ca munca intelectuala este infinit mai importanta decat cea fizica. “Cei care cresc porci, care fac cimpoaie sau pilule de farmacie sunt intr-adevar productivi, dar dascalii care fac educatia tineretului si a celor mai varstnici, marii muzicieni, medicii, judecatorii si administratorii sunt cu mult mai productivi. Primii produc valoare de schimb, cei din urma forte productive”. Cu alte cuvinte, producerea forteleor productive, capabile sa creeze necontent si in masura crescanda bunuri si servicii utile societatii, este mai importanta decat bogatia insasi!

Iar dezvoltarea fortelor productive presupune dezvoltarea industriei nationale, ce s-ar fi realizat in conditiile protectionismului. Dar, nu toate tarile pot practica cu succes protectionismul. “Numai tarile care intrunesc toate conditiile, toate mijloacele spirituale si materiale necesare ca sa creeze o industrie proprie si sa atinga gradul cel mai inalt de civilizatie, de prosperitate si de putere politica – sustinea List – pot fi legitime masurile comerciale restrictive... (si) numai pana cand industria s-a consolidat suficient pentru a nu se mai teme de concurenta straina.” Este adevarat ca tarifele vamale protectioniste provoaca la inceput o scumpire a marfurilor industriale. Dar, tot atat de adevarat este ca o natiune capabila sa-si dezvolte o industrie complexa va produce in timp aceste marfuri in tara mai ieftin decat le importa. Daca, deci, taxele vamale protectioniste impun un sacrificiu de valori, acesta se compenseaza prin realizarea unei forte productive, care nu numai ca asigura tarii, pentru viitor, o cantitate infinit mai mare de bunuri materiale, dar ii asigura si independenta industriei pe timp de razboi. “Pierderea produsa natiunii de taxele vamale protectioniste – apreciaza List – consta numai in valori; natiunea castiga, in schimb, forte, cu ajutorul carora va fi pusa, pentru totdeauna, in situatia de a produce sume incalculabile de valori.”